ТЕХНОЛОГІЯ МОВНО-КОНФЛІКТНОГО МОДЕЛЮВАННЯ В ОСВІТНЬОМУ ПРОЦЕСІ

LANGUAGE-CONFLICTS MODELING TECHNOLOGY IN ADUCATION

У статті здійснено порівняльний аналіз проблемного навчання та авторської технології мовно-конфліктного моделювання. Визначено методи навчання англomовного монологічного мовлення в закладах вищої освіти крізь призму зазначеної технології. Авторка наголошує на важливості розпізнавання проблем і можливих конфліктів та пошуку оптимальних шляхів їх вирішення. Актуальність статті не викликає жодних сумнівів, адже події на сході України засвідчили необхідність суспільства з тактиками та стратегіями врегулювання конфліктів шляхом мирних переговорів.

Мета статті полягає в характеристиці авторської технології мовно-конфліктного моделювання, виявленні взаємозв'язків проблемного навчання і технології мовно-конфліктного моделювання.

Запропонована авторкою технологія мовно-конфліктного моделювання може бути задіяна під час навчання англomовного монологічного мовлення студентів. Цей вид мовлення характеризується підготовленістю і продуманістю, що важливо під час вирішення конфліктних ситуацій. Наголошується на важливості формування навички передбачення конфліктних ситуацій та розвитку комунікативних умінь, спрямованих на вирішення зазначених ситуацій, що сприятиме зниженню кількості конфліктів загалом та в межах окремих сфер професійної та людської діяльності зокрема.

У статті запропоновано схематично розглянути складники алгоритму аналізу конфлікту. Схематичне представлення дає чітке уявлення про конфлікт, про етапи роботи над урегулюванням конфлікту. Авторка виокремила методи проблемного навчання та представила їх у взаємодії з технологією мовно-конфліктного моделювання. Знаходимо таке представлення у вигляді таблиці, що є своєрідним синтезом проблемного навчання. Наведено основні тлумачення понять «технологія», «проблемне навчання», «проблема», «навчальна проблема». Обґрунтовано використання методів проблемного навчання в освітньому процесі.

Ключові слова: проблемне навчання, конфліктологія, конфлікт, метод навчання, технологія навчання.

The article provides a comparative analysis of problem-based learning and the author's technology of language-conflict modeling. Methods of teaching English monologue speech in higher education institutions through the prism of this technology are determined.

The author emphasizes on the importance of recognizing problems and possible conflicts and finding optimal ways to solve them. The relevance of the article is beyond doubt, as events in eastern Ukraine have shown society's ignorance of tactics and strategies for resolving conflicts through peace talks.

The purpose of the article is to characterize the author's technology of language-conflict modeling, identify the relationship between problem-based learning and technology of language-conflict modeling.

The technology of language-conflict modeling, that proposed by the author, can be used during the teaching of English spoken production of mono-lingual students. This type of speech is characterized by preparedness and thoughtfulness, which is important for resolving conflict situations.

Also it is said about the importance of developing the ability to anticipate conflict situations and develop communication skills aimed at resolving these situations, which will help reduce the number of conflicts in general and within individual areas of professional and human activity in particular.

Moreover, it is offered to consider schematically components of algorithm of the analysis of the conflict. The schematic representation gives a clear idea of the conflict, the stages of work on conflict resolution.

The author singled out the methods of problem-based learning and presented them in interaction with the technology of language-conflict modeling. There is a representation in the form of a table, which is a kind of synthesis of problem-based learning, in the article. The main interpretations of the concepts "technology", "problem-based learning", "problem", "learning problem" are given. The use of problem-based learning methods in the educational process is substantiated.

Key words: problem-based learning, conflictology, conflict, teaching method, learning technology.

УДК 37.211.24

DOI <https://doi.org/10.32843/2663-6085/2021/31-1.37>

Тулякова К.Р.,

старший викладач кафедри англійської мови гуманітарного спрямування № 3 Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»

Постановка проблеми в загальному вигляді.

Пропонуємо зосередити увагу на процесі людського пізнання, яке відзначається творчо-активним характером, а пізнавальні здібності індивідів розвиваються завдяки активній самостійній діяльності. Процес пізнання передбачає відкриття нового: нових знань, нових проблем, нових методів та шляхів їх рішення. У зв'язку з цим проблемне навчання представляється у вигляді вирішення нестандартних науково-навчальних завдань нестандартними методами. Ми виокремили проблемне навчання, адже цей вид навчання, як і конфлікт, містить проблему. Появі проблем (як і конфліктів) передують певні

події, обставини або слова. Пропонуємо розглядати конфлікти в межах комунікативної площини, що дозволяє робити мовленнєві моделі конфліктів, систематизує загальні уявлення про конфлікт.

Зауважимо, що в запропонованій нами технології мовно-конфліктного моделювання ми виокремили методи проблемного навчання: частково-пошуковий, репродуктивний, дослідницький. Таким чином, аналіз технології мовно-конфліктного моделювання потребує усвідомлення концепції проблемного навчання.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. За результатами аналізу теоретичних джерел і

наукових досліджень можемо зробити висновок, що педагогічна технологія не має однозначного визначення. Безпосередньо проблема технологій навчання розроблялася в наукових працях А. Алексюка (1993), В. Беспалька (1977), А. Вербицького (1993) та ін. Теоретичні засади та практичні рекомендації стосовно навчання технології конфліктного моделювання знаходимо в дослідженнях Р. Putman (2012); приклади моделей конфліктних ситуацій з деталізованою характеристикою основ моделювання – у роботах Н. Praehofer (1999). Появу понять «проблема», «проблемне запитання» та «проблемна ситуація» пов'язують з іменем І. Лернера. Тлумаченню проблемної ситуації присвячені роботи А. Матюшкіна (1972), в яких дослідник зазначає, що проблемна ситуація є особливим видом розумової діяльності під час виконання завдань, який стимулює до пошуку нових рішень [3, с. 10–15].

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми. Проблема технології мовно-конфліктного моделювання в навчанні англomовного монологічного мовлення наразі залишається малодослідженою: не визначено передумови становлення технології мовно-конфліктного моделювання та не охарактеризовано взаємозв'язок зазначеної технології з проблемним навчанням; не окреслено педагогічні умови використання вищезгаданої технології в освітньому процесі.

Отже, **метою статті** є характеристика технології мовно-конфліктного моделювання, виявлення взаємозв'язків проблемного навчання і технології мовно-конфліктного моделювання.

Виклад основного матеріалу. Технологія проблемного навчання ґрунтується на засадах американського філософа, психолога і педагога Д. Дьюї, який стверджував, що слід учитися спостерігати за фактами. Дослідник пропонує аналізувати й порівнювати факти, послуговуючись індуктивним методом [2, розділ 7]. Запропонована нами технологія мовно-конфліктного моделювання є результатом педагогічної діяльності, що передбачає багатоманітність та неповторність ситуацій, адже окремо взятий реципієнт сприймає інформацію відповідно до свого уявлення про світ та відповідно до свого життєвого досвіду. Множина факторів, що впливають на результат, роблять їх законами-тенденціями, законами, які прокладають собі дорогу крізь безліч різноманітних відхилень, неповторних варіантів, а точність – відносна. Щоразу необхідний аналіз особливостей навчальної операції та наступний розумовий синтез і зіставлення [3, с. 25].

Отже, керуючись принципами проблемного навчання Д. Дьюї та враховуючи специфіку педагогічної діяльності, ми можемо стверджувати про можливість імплементації технології мовно-конфліктного моделювання в навчальний процес.

Зауважимо, що першоджерелом проблемного навчання є евристична бесіда (Сократ), де передбачається самостійний пошук відповіді на запропоноване проблемне питання. Ми згодні з тим, що проблемне навчання є одним із типів розвивального навчання, мета якого полягає у виокремленні та поясненні проблем (або конфліктів) [6]. На нашу думку, суть проблемного навчання, як і технології мовно-конфліктного моделювання, зводиться до створення ситуації, яка стимулює до пошуку рішення. Віднайти рішення допомагають психологічні закономірності пошуку нового [4, с. 100]. Зазначена технологія може бути адаптована для навчання студентів ЗВО різних спеціальностей, зокрема: «Адміністративний менеджмент та управління», «Право», «Соціальна робота», «Міжнародні соціальні проекти» тощо.

У проблемному навчанні виділяють навчальну проблему, проблемні ситуації, задачу і запитання. На відміну від наукової проблеми, навчальна проблема містить суперечливу інформацію. Пропонуємо розглянути спільні та відмінні риси проблемного навчання і технології мовно-комунікативного моделювання (див. табл. 1).

Таблиця 1

Порівняльна характеристика проблемного навчання та технології мовно-конфліктного моделювання

Проблемне навчання	Технологія мовно-конфліктного моделювання
Навчальна проблема	конфлікт
самостійний пошук оптимальних шляхів вирішення	створення проблемних/конфліктних ситуацій
запропоноване проблемне питання	пошук та виявлення конфлікту

Під час навчання англomовного монологічного мовлення засобами технології мовно-конфліктного моделювання пропонуємо послуговуватися методами проблемного навчання (див. табл. 2). На вибір методів навчання впливають цілі та зміст навчання. Вибір монологічного мовлення був зумовлений характеристиками зазначеного виду мовлення, адже для нього характерна продуманість висловлювань, підготовка та чітка структура.

Слід звернути увагу також на розвиток професійних компетентностей, адже лише висококваліфікований фахівець буде конкурентоспроможним. У нашому розумінні поняття «компетентність» – діяльнісна характеристика, що демонструє рівень інтегрованості індивіда в суспільну діяльність і передбачає орієнтацію на світоглядні переконання особистості, ціннісне ставлення до діяльності та її предметів [1, с. 44–47].

Запропоновані нами методи проблемного навчання мають на меті виявити та вирішити проблеми, а також розвивати професійні компетентності.

Беручи до уваги спалахи конфліктів у світі загалом та на сході України зокрема, пропонуємо процес навчання монологічного мовлення будувати з урахуванням потреб суспільства, що тяжіють до мирного врегулювання конфліктів шляхом залучення мовних практик. Монологічне мовлення в цьому контексті є своєрідним знаряддям праці, засобом впливу на масову свідомість. Таким чином, задіявши методи проблемного навчання, ми зможемо виявити та проаналізувати шляхи вирішення конфлікту.

Таблиця 2
Методи проблемного навчання

Метод	Зміст	Застосування
Частково-пошуковий	Пошукова діяльність студента ґрунтується на поясненнях викладача (інструкціях)	Всі етапи пізнавального процесу
Репродуктивний	Систематизація фактів	Осмислення теоретичних знань
Дослідницький	Постановка проблеми	експеримент

З'ясуємо науковий статус конфліктології як складової частини технології мовно-конфліктного моделювання. Для нас важливо чітко розрізнати об'єкт і предмет. *Об'єктом конфліктологічного пізнання* є людське суспільство і людина з її вчинками та відносинами в суспільстві. *Предметом виступає* сукупність понять для опису об'єктивної реальності. За сферою функціонування конфлікти поділяються на *інституціональні, організаційні, міжгрупові, групові та міжособистісні*.

Відповідно, розгляд кожного різновиду конфлікту відбувається крізь призму методологічної бази. З-поміж методів проблемного навчання та стратегій медіаційних практик ми виокремили методи технології мовно-конфліктного моделювання: *інформаційний, валідаційний, метод картографії конфлікту та структурний*.

Обґрунтуємо використання вищезазначених методів.

Інформаційний метод реалізовується завдяки інформаційному підходу і затребуваний на стадії аналізу фактів і виявлення проблем (прогноз розвитку подій у разі ухвалення рішень, наслідки, обставини; функціонує монологічне мовлення).

Метод картографії конфлікту взаємодіє з діяльним та інформаційним підходами. Ми послуговуємося розробкою методу картографії конфлікту за Х. Корнеліус & Ш. Фейр (1992), що передбачає аналіз потреб учасників конфлікту та проблеми конфлікту. Пропонуємо розглянути на рис. 1 модифіковане нами графічне зображення картографії конфлікту.

Обов'язковою умовою процесу медіації та врегулювання конфліктів є врахування потреб обох сторін конфлікту.

Валідаційний метод реалізовується через діяльний, комунікативний, соціологічний та культурологічний підходи. Валідаційний метод передбачає створення простору довіри, що полегшує процес управління конфліктом. Ми розглядаємо технологію як процес розкриття зв'язків і закономірностей, що забезпечує досягнення запланованого результату [5, с. 100–101].

Цілями технології мовно-конфліктного моделювання під час навчання англomовного монологічного мовлення в межах нашої статті пропонуємо вважати:

- 1) формування професійних інтересів;
- 2) формування цілісного уявлення про конфлікт і шляхи його вирішення;
- 3) інтегрування теоретичних знань у практичну площину;
- 4) розвиток професійної відповідальності;
- 5) засвоєння професійно орієнтованої лексики тощо.

Пропонуємо розглянути можливі складники аналізу конфліктів у площині технології мовно-конфліктного моделювання (рис. 2).

Завдання з використанням технології мовно-конфліктного моделювання передбачають аналіз конфліктних ситуацій і виконання студентами поетапних дій, які відтворюють або імітують конфлікт. Пошук нових шляхів вирішення конфліктів відповідає реальному процесу мислення, що розкриває закономірності між набутими знаннями про конфлікти та новими конфліктами [4, с. 102]. Студенти проєктують на себе сюжет конфлікту таким чином, щоб мати учасників самого конфлікту; аналізують та досліджують конфлікт у конкретній професійно орієнтованій комунікативній ситуації в рамках заданої програми, чітко

Рис. 1. Картографія конфлікту

Рис. 2. Складники аналізу конфлікту

виконують інструкцію. Щодо організації заняття, то студенти можуть виконувати дії в парах або малих групах. Тому таку технологію ми вважаємо кооперативною за суттю і характеристиками.

Висновки. Таким чином, нами було уточнено зміст понять «проблемне навчання», «конфліктологія», «метод навчання» і «технологія навчання», охарактеризовано взаємозв'язок між проблемним навчанням та технологією мовно-конфліктного моделювання; представлено методи проблемного навчання, наведено приклади складників алгоритму аналізу конфлікту.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Гулай О.І. Компетентнісний підхід як основа нової парадигми освіти. *Вісник Національної академії*

Державної прикордонної служби України. 2009. № 2. С. 41–51.

2. Джон Дьюї. Психология и педагогика мышления / перевод с английского Н.М. Никольской; под редакцией Н.Д. Виноградова. Москва: Издание Т-ва «Мир», 1919. VI. 202 с.

3. Загвязинский В.И. Педагогическое предвидение. Москва, 1987. 160 с.

4. Матюшкин, А.М. Проблемные ситуации в мышлении и обучении. Москва: Педагогика, 1972. 392 с.

5. Тулякова К.Р. Методика навчання англомовного професійно орієнтованого монологічного мовлення майбутніх фахівців у сфері медіації та врегулювання конфліктів: дис. канд. пед. наук: 13.00.02. Київ, 2020. 260 с.

6. Фіцула М.М. URL: <http://westudents.com.ua/glavy/50058-problemne-navchannya.html>